

การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ ๔
The 4th National and International Conference, 2024

เนื่องในวาระครบรอบวันสถาปนา ๔๐ ปี วิทยาเขตเชียงใหม่
On the occasion of 40 Years Anniversary, Chiang Mai Campus

ภูมิพลังสร้างสรรค์ และพุทธนวัตกรรมในสังคมร่วมสมัย

Soft Power and Buddhist Innovations
for Contemporary Society

SBCS

วันที่ ๒๓-๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๗
Date: 23rd – 24th August 2024

ณ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

At Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

PaMiang Sub-district, Doisaket District, Chiang Mai, Thailand

บทบาทของครุบาศรีวิชัยกับการส่งเสริมและพัฒนาวัดตามภูมิปัญญา สถาปัตยกรรมล้านนา

The Role of Kruba Srivichai in Promoting and Developing Temples Based on Lanna Architectural Wisdom

พระครูโกวิทธรรมวาทิ, จันทรธัมม์ ตาปุลิง, ไพรินทร์ ฦ วันนา

Phrakru Kowitatthawatee, Chantarath Tapuling, phairin Na Wanna

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lamphun Sangha College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ โดยมุ่งเน้นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของครุบาศรีวิชัยในฐานะ “ต้นบุญ” ผู้มีอิทธิพลอย่างยิ่งในภูมิภาคล้านนา ผ่านการผสมผสานแนวคิดตำนานพื้นถิ่นและท้องถิ่นนิยมเข้าไปในการตีความ บทความนำเสนอการเชื่อมโยงครุบาศรีวิชัยกับตำนานเลียบโลก ซึ่งเป็นตำนานพื้นถิ่นที่สะท้อนถึงการเดินทางและการเผยแพร่ธรรมของพระพุทธศาสนาในล้านนา บทบาทของครุบาศรีวิชัยไม่ได้ถูกวิเคราะห์เพียงในมิติศาสนา แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมล้านนาผ่านการเชื่อมโยงกับตำนานและความเชื่อท้องถิ่น เขาไม่เพียงเป็นผู้เผยแผ่ศาสนา แต่ยังเป็นผู้เสริมสร้างและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความเชื่อและตำนานที่ฝังรากลึกในสังคมล้านนา

ในส่วนที่สอง บทความนี้วิเคราะห์กระบวนการพัฒนาและบูรณะปฏิสังขรณ์วัดในล้านนารายได้การนำของครุบาศรีวิชัย โดยใช้แนวคิดท้องถิ่นนิยมมาประยุกต์ใช้ในการสร้างและบูรณะสถาปัตยกรรม เช่น โบสถ์และวิหาร ซึ่งแฝงไปด้วยสัญลักษณ์และรูปแบบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากตำนานและภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาปัตยกรรมไม่ได้เป็นเพียงการก่อสร้างทางกายภาพ แต่เป็นการถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมของชุมชนล้านนาผ่านการสร้างสรรค์ที่มีความหมายทางจิตวิญญาณ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ภูมิปัญญา, สถาปัตยกรรม, ล้านนา

Abstract

This article has three primary objectives, focusing on an in-depth study of the role of Khruba Siwichai as a “Ton Bun” (holy man) who had significant influence in the Lanna region. The article integrates local legends and regionalism into the interpretation of his role. It explores the connection between Khruba Siwichai and the Legend of Liap Lok, a local myth reflecting the journey and propagation of Buddhism in Lanna. Khruba Siwichai’s role is analyzed not only in religious dimensions but also as a symbol of cultural revival and preservation in Lanna, linking his work with deep-rooted local legends and beliefs. He was not only a religious propagator but also a promoter and preserver of local wisdom that resonates with Lanna’s traditions and myths.

In the second part, the article analyzes the processes of developing and restoring temples in Lanna under Khruba Siwichai’s leadership, applying regionalism to the construction and restoration of architecture, such as ordination halls (ubosot) and assembly halls (vihara), which are imbued with symbols and forms inspired by local legends and wisdom. The architecture represents more than physical construction; it serves as a medium for conveying the beliefs and values of the Lanna community through spiritually significant creations.

Keywords: development, wisdom, architecture, Lanna

บทนำ

การพัฒนาวัดตามหลักภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนาเน้นการผสมผสานมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น หลักการทางศาสนา และการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาปัตยกรรมล้านนามีเอกลักษณ์ด้วยงานไม้ประณีต หลังคาซ้อนชั้น และองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเชื่อทางพุทธศาสนาและประเพณีท้องถิ่น การพัฒนานี้สร้างความสมดุลระหว่างมิติทางจิตวิญญาณและกายภาพของพื้นที่วัด ส่งเสริมการปฏิบัติธรรมและกิจกรรมชุมชน ขณะเดียวกันยังคงรักษาความงามทางประวัติศาสตร์ และปรับให้เหมาะสมกับการใช้งานในปัจจุบัน ทำให้วัดเป็นศูนย์กลางทางศาสนา สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

การศึกษาบทบาทของครูบาศรีวิชัยถือเป็นประเด็นสำคัญในการทำความเข้าใจ

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านของภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาวัดและศาสนสถานตามภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนา ครูบาศรีวิชัย (พ.ศ. 2421–2484) เป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทโดดเด่นในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการสร้างวัดตามแนวคิดที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมล้านนา ซึ่งสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ครูบาศรีวิชัยได้รับการยกย่องในฐานะ «ตนบุญ» หรือ «นักบุญ» ของชาวล้านนา ท่านมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาวัดวาอารามหลายแห่งในภาคเหนือของประเทศไทย งานของท่านได้ส่งผลให้เกิดการรักษาและฟื้นฟูศิลปะสถาปัตยกรรมแบบล้านนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อสังคมล้านนาในอดีตและปัจจุบัน โดยคำว่า ครูบา เป็นคำยกย่องในฐานะนักบุญ ซึ่งเป็นคำที่ใช้เรียกพระเถระผู้เป็นที่เคารพนับถือ จรัส โฆษณานันท์ (จรัส โฆษณานันท์, 2546: 102-105) ผู้ที่จะเป็นครูบา นั้นต้องมีคุณสมบัติทั้ง 3 ข้อ คือ 1) เป็นพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากทั้งอายุและอายุการบวช 2) ต้องปฏิบัติบิณฑิตปฏิบัติชอบตลอดอายุการบวช และ 3) สร้างสิ่งดีสิ่งงามให้กับพระศาสนา หรือบูรณปฏิสังขรณ์เกี่ยวกับศาสนสถาน ณ วัดที่ตนจำพรรษาอยู่ แต่ถ้าจะกล่าวถึง ครูบาตามการพูดแบบชาวบ้าน คือถึงแม้จะมีอายุมาก และบวชมานาน แต่ขาดคุณสมบัติตามข้อ 2 และ 3 จะเรียกขานว่า ตู๋ หรือ ฐู ฉะฉาน อาจเติมคำว่า ลุง ปู่ หรือ พ่อ หรือขาดคุณสมบัติข้อ 1 ก็จะไม่เรียกว่า ครูบา ถึงแม้พระเถระบางองค์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบแต่อายุน้อย คือ ได้เป็นครูบาตั้งแต่มัธยม ทั้งนี้ ครูบาเจ้าศรีวิชัยถือเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาททางด้านข้อวัตรปฏิบัติที่แสดงออกให้บุคคลทั่วไปได้พบเห็นและสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน คือ การที่พระครูบาศรีวิชัยนั้นได้ปฏิบัติตนบำเพ็ญเพียรภาวนาสิกขาวิสัยตามรอยของพระบรมศาสดาด้วยข้อวัตรปฏิบัติ ส่งเสริมให้บุคลิกภาพของท่านมีความน่าเลื่อมใสเป็นอย่างมากอันเป็นลักษณะพิเศษที่เรียกว่า «ตนบุญ» และด้วยจริยาวัตรอันเคร่งครัดที่ปรากฏให้บุคคลทั่วไปได้พบเห็นทำให้เกิดความศรัทธา ความเคารพนับถือ และลักษณะของความสันโดษ เคร่งครัดในการรักษาศีลและวินัย ละเว้นสิ่งที่ไม่ควรกระทำเป็นสิ่งแรกที่สามารถสร้างศรัทธาแก่ผู้ที่ได้พบเห็นเป็นอย่างมาก

บทบาทของครูบาศรีวิชัยในการพัฒนาวัดนั้นไม่ได้จำกัดเพียงการสร้างหรือซ่อมแซมอาคารศาสนสถานเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา รวมถึงการสร้างตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง การทำงานของครูบาศรีวิชัยจึงเป็นมากกว่าเพียงการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน แต่ยังเป็นการสร้างสรรคและส่งเสริมวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับศาสนาพุทธ

บทความนี้จึงผู้เขียนกล่าว บทบาทของครูบาศรีวิชัยมีผลกระทบต่อการพัฒนาและส่งเสริมวัดตามภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนาอย่างไร และยังคงจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจใน

บริบททางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาของภาคเหนือของประเทศไทยในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา (จรัส โฆษณานันท์. (2546: 102-105)

การศึกษาในเรื่องนี้ยังเน้นถึงความสำคัญของการรักษาและฟื้นฟูศิลปะสถาปัตยกรรมล้านนาที่ครูบาศรีวิชัยได้มีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดขึ้น ซึ่งการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในด้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่นของล้านนา

ครูบาเจ้าศรีวิชัย พระสงฆ์ผู้เป็นต้นบุญของล้านนา

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระภิกษุสงฆ์ชาวล้านนา ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังในฐานะนักบุญแห่งล้านนา ท่านมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมในภาคเหนือของประเทศไทย ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีชื่อเดิมว่า «เพื่อน» เกิดเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2421 ที่บ้านปาง ตำบลแม่ตืน อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน ครอบครัวของท่านเป็นชาวนาที่มีฐานะยากจน แต่ท่านมีความสนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรมตั้งแต่วัยเยาว์ เมื่ออายุ 18 ปี ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดบ้านปาง และได้รับการอุปสมบทเมื่ออายุ 21 ปี ที่วัดบ้านปาง ได้รับฉายาว่า «สิริวิชัยภิกขุ» (ณัฐพล โอจรัสพร, 2550: 45-63) ทั้งนี้จากประวัติพระครูบาศรีวิชัย ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีความมักน้อย สันโดษ และมีความเพียรในการปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ท่านไม่ยึดติดในโลภธรรมทั้งแปดและเว้นจากการบริโภคสิ่งเสพติดต่าง ๆ เช่น หมากพลูและบุหรี่ อาหารที่ท่านบริโภคมีเพียงผักต้มกับเกลือและพริกไทยเล็กน้อย เพื่อรักษาสุขภาพให้สามารถบำเพ็ญสมณธรรมได้อย่างต่อเนื่อง บางช่วงท่านงดฉันอาหารนานถึง 5-6 เดือน โดยบริโภคเพียงผลไม้และหัวมัน ความมีอุเบกขาธรรมของท่านเป็นคุณธรรมที่หาได้ยาก เมื่อความจริงนี้ปรากฏแก่สาธารณชน ทำให้พระครูบาศรีวิชัยได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ทรงคุณธรรมอย่างแท้จริง (จรัส โฆษณานันท์, 2549: 26) และนอกจากนั้น ข้อวัตรปฏิบัติอันเคร่งครัดของพระครูบาศรีวิชัยเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างศรัทธาแก่ผู้ที่พบเห็น ความศรัทธานี้เกิดขึ้นจากการยึดมั่นในพระวินัย 227 ข้อ และการบำเพ็ญเพียรวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งมีส่วนช่วยให้พระครูบาศรีวิชัยบรรลุธรรมในบางส่วน การตั้งปณิธานในการบรรลุธรรมอันวิเศษของท่านปรากฏชัดเจนในคำอธิษฐานบารมีที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า «ตั้งผาถะนา ขอหื้อได้ตั้งธรรม ยึดเหนี่ยวเอาพระนิพพานอย่างเดียว» การตั้งสัจจะอธิษฐานเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่ในสังคมล้านนามานาน แต่การตั้งสัจจะอธิษฐานของพระครูบาศรีวิชัยมีนัยถึงความตั้งใจในการบรรลุพระสัมโพธิญาณ การตั้งจิตอธิษฐานภาวนาของท่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากแสดงให้เห็นถึงความปรารถนาที่จะบรรลุธรรมขั้นสูง ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้ที่จะถูกยกย่องว่าเป็น «ต้นบุญ» ในอนาคต พระครู

บาทศรีวิชัยได้แสดงความปรารถนาไว้ในคัมภีร์โบลาน ซึ่งเป็นเอกสารที่พระสงฆ์ล้านนาใช้ในการจารึกธรรม ในท้ายคัมภีร์โบลาน พระครูบาทศรีวิชัยได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะบรรลุพระสัมโพธิญาณและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอีกองค์หนึ่ง นอกจากนี้ แนวคิดนี้ยังปรากฏในคำภานาที่ท่านได้รวบรวมไว้ในหนังสือ «กัมมัฏฐานรวม» ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน การสะสมบารมีของพระครูบาทศรีวิชัยเป็นการปฏิบัติตามแนวทางที่ปรากฏในคัมภีร์โบลานภาคเหนือ ซึ่งเรียกว่า «คำไหว้บารมี 30 ทศ» การบำเพ็ญบารมีตามแนวทางนี้รวมถึง ทานบารมี, เนกขัมมบารมี, ปัญญาบารมี, วิริยบารมี, ชันติบารมี, สัจจบารมี, อธิษฐานบารมี, เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี ทั้งหมดนี้เป็นบารมีที่พระโพธิสัตว์ต้องบำเพ็ญในแต่ละชาติ เพื่อสะสมคุณงามความดีและบรรลุเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา

นอกจากนั้นแล้ว ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นที่รู้จักกันดีในเรื่องการฟื้นฟูวัดวาอารามต่างๆ ในล้านนา โดยเฉพาะการบูรณะและพัฒนาวัดพระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนาในภาคเหนือ นอกจากนี้ ท่านยังมีบทบาทในการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 ซึ่งเป็นงานที่สำคัญและทำทนายอย่างยิ่งในยุคนั้น โดยท่านสามารถรวบรวมศรัทธาจากชาวบ้านในการดำเนินงานจนสำเร็จลุล่วง นอกจากบทบาทในการพัฒนาวัดและโครงสร้างพื้นฐานทางศาสนาแล้ว ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นที่เคารพนับถือในฐานะ «ตนบุญ» หรือ «นักบุญ» ของชาวล้านนา ทั้งนี้การพัฒนาวัดของครูบามีความเชื่อมโยงกับจริยธรรมทางศาสนาที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ต่อธรรมชาติ โดยเน้นถึงความสำคัญของการอธิบายบรรทัดฐานทางจริยธรรมให้เห็นชัดเจน แนวคิดนี้ประกอบด้วยสองมิติหลัก ได้แก่ มิติที่ 1 ทางรูปธรรม ซึ่งหมายถึงการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานในล้านนา โดยพระครูบาทศรีวิชัยมักฟื้นฟูวัดที่สำคัญแต่ทรุดโทรม เช่น วัดพระธาตุช่อแฮ และวัดพระธาตุหริภุญชัย มิติที่ 2 เป็นการแสดงออกถึงความศรัทธาและปฏิบัติการณ์ในฐานะ «ตนบุญ» ที่เดินจุดศไปฟื้นฟูศาสนสถาน ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมในการสร้างวัดในวัฒนธรรมล้านนา โดยมีการประดิษฐานพระพุทธรูปและพระบรมสารีริกธาตุภายในวิหารและเจดีย์ การกระทำของพระครูบาทศรีวิชัยจึงเป็นการสะสมบุญและเสริมสร้างพุทธภูมิ ซึ่งสะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกิจกรรมตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

บทบาทในฐานะนักบุญแห่งล้านนา

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะนักบุญแห่งล้านนา ด้วยการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจที่เปี่ยมด้วยเมตตาและความทุ่มเทเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนาในภาคเหนือของประเทศไทย บทบาทของท่านไม่ได้จำกัดเพียงแค่การเป็นพระสงฆ์ที่เคร่งครัด

ในพระธรรมวินัยเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมถึงการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ส่งเสริมการพัฒนา วัดและศาสนสถานหลายแห่งในเขตล้านนา โดยท่านได้รับการยกย่องว่าเป็น «ตนบุญ» หรือ «นักบุญ» ผู้มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และส่งเสริมพุทธศาสนาให้ยั่งยืนสืบไป

บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในฐานะนักบุญแห่งล้านนามีความโดดเด่นอย่างยิ่งในการฟื้นฟูและบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามที่มีความเก่าแก่และทรุดโทรม การบูรณะส่วนใหญ่เป็นวัดที่มีความเก่าแก่และสำคัญทางประวัติศาสตร์ของล้านนา เช่น วัดจามเทวี และวัดบ้านปางในจังหวัดลำพูน วัดพระธาตุช่อแฮในจังหวัดแพร่ วัดศรีโคมคำในจังหวัดพะเยา วัดสวนดอกและวัดพระสิงห์ในจังหวัดเชียงใหม่ และวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดารามในจังหวัดลำปาง วัดเหล่านี้ได้รับการบูรณะโดยพระครูบาศรีวิชัย ทำให้สถานที่เหล่านี้กลับมามีชีวิตชีวาและเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีกครั้ง การดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์วัดของพระครูบาศรีวิชัยยังเป็นการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะที่เป็นแบบอย่างให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าของศาสนสถานและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ การจาริกแสวงบุญของท่านเพื่อบูรณะวัดวาอารามเหล่านี้เปรียบเสมือนการเดินทางจรดงค์ทั่วล้านนา และเป็นการสะสมบุญบารมีของท่านด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นที่รู้จักในฐานะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ท่านได้ริเริ่มการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 ซึ่งเป็นการเปิดทางให้ประชาชนได้เข้าถึงวัดพระธาตุดอยสุเทพได้ง่ายขึ้น โครงการนี้ นับว่าเป็นการแสดงออกถึงความเมตตาและความใส่ใจต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างแท้จริง

ความศรัทธาของชาวล้านนาที่มีต่อพระครูบาศรีวิชัยไม่ได้มาจากอิทธิปาฏิหาริย์ แต่เกิดจากปฏิบัติและข้อวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดในศีลและวิปัสสนากรรมฐานของท่าน ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง พระครูบาศรีวิชัยเป็นผู้นำทางศาสนาที่ได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูง และหลังจากการมรณภาพ สิ่งที่ยังคงเหลืออยู่คือสถูปบรรจุอัฐิธาตุ และหลักธรรมคำสอนที่เป็นแนวทางให้ชาวพุทธได้ปฏิบัติตาม และศาสนสถานที่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์โดยพระครูบาศรีวิชัยยังกลายมาเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นในหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว วัดที่ได้รับการบูรณะเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ทางศาสนา แต่ยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประเพณีและวัฒนธรรม ที่สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการส่งเสริมและฟื้นฟูพุทธศาสนาในล้านนา นี้ ทำให้ท่านได้รับการยอมรับอย่างสูงทั้งในหมู่พระสงฆ์และประชาชนทั่วไป ชื่อเสียงและความดีของท่านยังคงอยู่ในความทรงจำของผู้คนในล้านนาและทั่วประเทศมาจนถึงปัจจุบัน

ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนา

ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนา เป็นการสืบสานและสะท้อนถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเชื่อของชุมชนล้านนาที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน สถาปัตยกรรมล้านนาเป็นศิลปะ และสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งมีความโดดเด่นในด้านรูปแบบการก่อสร้าง เทคนิค และการใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติ การพัฒนาและออกแบบสถาปัตยกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงความรู้และทักษะทางช่างที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และยังคงเป็นมรดกที่มีคุณค่าสำหรับชุมชนในปัจจุบัน

สถาปัตยกรรมล้านนามีรากฐานมาจากอาณาจักรล้านนา ซึ่งก่อตั้งขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 โดยพระเจ้ามังราย สถาปัตยกรรมในยุคนี้ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นผ่านรูปแบบของวัดและโบสถ์ที่สร้างขึ้นตามศูนย์กลางของชุมชน วัดวาอารามเหล่านี้มักถูกออกแบบให้เป็นที่ประกอบศาสนกิจและศูนย์กลางของชีวิตชุมชน ทำให้สถาปัตยกรรมล้านนาเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะและศาสนาอย่างแนบแน่น

ลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมล้านนา ได้แก่ การใช้ไม้เป็นวัสดุก่อสร้างหลัก การใช้ลายประดับที่มีความละเอียดอ่อน และการสร้างอาคารให้มีลักษณะการใช้งานที่สอดคล้องกับภูมิอากาศและสภาพแวดล้อม การออกแบบของสถาปัตยกรรมล้านนามักเน้นถึงความเรียบง่ายและกลมกลืนกับธรรมชาติ โดยเฉพาะการใช้ไม้เนื้อแข็งในการก่อสร้างอาคารที่มีความทนทานและสวยงาม ตัวอย่างหนึ่งให้เห็นได้ชัดคือการสร้างหลังคาทรงจั่วแบบซ้อนชั้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมล้านนา หลังคาทรงนี้ไม่เพียงแต่ช่วยระบายความร้อนจากภายในอาคาร แต่ยังช่วยป้องกันฝนและลมได้ดี นอกจากนี้ การประดับลายไม้ด้วยลวดลายที่มีความหมายทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น ลายกนก หรือลายพันธุ์พฤกษา ยิ่งเพิ่มความงดงามและความศักดิ์สิทธิ์ให้กับอาคารเหล่านี้

วัสดุที่ใช้ในสถาปัตยกรรมล้านนาส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น เช่น ไม้สัก ไม้ซุง และดินเหนียว การใช้ไม้เป็นวัสดุหลักในการก่อสร้างเป็นผลมาจากความอุดมสมบูรณ์ของป่าในภาคเหนือของประเทศไทย ช่างล้านนามีความเชี่ยวชาญในการเลือกใช้ไม้ที่เหมาะสมกับการก่อสร้างแต่ละประเภท เช่น การเลือกใช้ไม้สักในการสร้างเสาและโครงสร้างหลักของอาคาร เทคนิคการก่อสร้างของสถาปัตยกรรมล้านนานั้นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยช่างล้านนามักใช้วิธีการเข้าปากไม้แบบ «ซ่อม» หรือการเข้าไม้โดยไม่ใช้ตะปู ซึ่งทำให้อาคารมีความแข็งแรงและสามารถทนต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงได้ดี นอกจากนี้ ยังมีการใช้กระเบื้องดินเผาในการมุงหลังคา ซึ่งช่วยให้หลังคามีความคงทนและระบายความร้อนได้ดี ตัวอย่างสถาปัตยกรรมล้านนาที่สำคัญ วัดพระธาตุดอยสุเทพเป็นหนึ่งในวัดที่สำคัญที่สุดในล้านนา มี

สถาปัตยกรรมที่งดงามและเป็นที่เคารพสักการะของชาวล้านนา โดยเฉพาะเจดีย์ทองคำที่เป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อทางพุทธศาสนาและภูมิปัญญาทางศิลปะของชาวล้านนา วัดพระสิงห์วรมหาวิหารเป็นวัดที่มีชื่อเสียงในเมืองเชียงใหม่โดดเด่นด้วยวิหารลายคำที่ประดับด้วยลวดลายทองคำบนพื้นสีแดง ซึ่งเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากพม่าผสมผสานกับศิลปะล้านนา วิหารลายคำนี้เป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ลวดลายในการตกแต่งภายในอาคารที่สะท้อนถึงความงดงามและความละเอียดอ่อนของภูมิปัญญาล้านนา วัดเจดีย์หลวงเป็นอีกหนึ่งวัดที่สำคัญในเชียงใหม่ สถาปัตยกรรมของวัดนี้สะท้อนถึงความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรล้านนาในอดีต เจดีย์ที่สูงตระหง่านและศาลาการเปรียญที่กว้างขวางแสดงถึงทักษะและความสามารถของชาวล้านนาในการก่อสร้างโครงสร้างที่มีความยิ่งใหญ่และแข็งแรง

บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนล้านนา

พระสงฆ์ในสังคมล้านนามีบทบาทสำคัญที่ไม่เพียงแคในด้านศาสนาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาชุมชนในหลากหลายมิติ บทบาทของพระสงฆ์ในล้านนานั้นมีความเกี่ยวข้องกับ การสร้างสรรค์สังคมที่สมดุลและยั่งยืน โดยมีการผสมผสานหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างความเจริญทั้งในด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจให้กับชุมชนล้านนา

1. บทบาทด้านการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ พระสงฆ์ในล้านนาทำหน้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยให้คำแนะนำและคำสอนที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวันของชาวบ้าน ทำให้ชุมชนมีความสามัคคีและเกิดความสมานฉันท์ (จรัส โฆษณานันท์, 2546, หน้า 130-135)

2. บทบาทด้านฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณีและการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ซึ่งเป็นศูนย์กลางของชุมชนในล้านนา (ณัฐพล โอจรัสพร, 2550, หน้า 75-80)

3. บทบาทการส่งเสริมการศึกษาพระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาในชุมชนล้านนา โดยการจัดการเรียนการสอนทั้งในด้านธรรมะและการศึกษาทั่วไป การสร้างโอกาสในการเรียนรู้สำหรับเยาวชนในชุมชน (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2548, หน้า 92-98)

4. บทบาทด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พระสงฆ์ในล้านนามีบทบาทในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้ชุมชนปฏิบัติตามหลักศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2548, หน้า 100-105)

5. บทบาทด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและวัดพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและวัด ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทาง

สังคมและวัฒนธรรมในล้านนา การร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (จรัส โฆษณานันท์, 2546, หน้า 150-155)

การพัฒนาวัดกับครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาวัดและศาสนสถานในภาคเหนือของประเทศไทย ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็น «ตนบุญ» หรือ «นักบุญ» แห่งล้านนา ด้วยผลงานการบูรณะและสร้างสรรค์วัดต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูศาสนสถานที่สำคัญในล้านนา การพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยนั้นไม่เพียงแต่เป็นการซ่อมแซมและสร้างอาคารใหม่ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในพุทธศาสนาและความเป็นปึกแผ่นในชุมชนล้านนา

แนวคิดและวิธีการพัฒนาวัดของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีแนวคิดที่ลึกซึ้งในการพัฒนาวัด โดยท่านเชื่อว่าการบูรณะวัดเป็นการเสริมสร้างพลังศรัทธาให้กับชุมชนและเป็นการรักษามรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมของล้านนา ท่านได้เริ่มต้นด้วยการฟื้นฟูวัดที่ทรุดโทรมและขาดการดูแล ด้วยความมุ่งมั่นที่จะรักษาวัดเหล่านี้ไว้เป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชน

ในการพัฒนาวัด ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รวบรวมทรัพยากรจากทั้งในชุมชนและภายนอก รวมถึงการชักชวนชาวบ้านและผู้ศรัทธาให้มีส่วนร่วมในการบูรณะวัด ท่านใช้วิธีการระดมทุนที่เรียกว่า «กองบุญ» ซึ่งเป็นการขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา และนำเงินที่ได้รับมาดำเนินการบูรณะและก่อสร้างวัด

ตัวอย่างการพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัย

หนึ่งในตัวอย่างที่เด่นชัดที่สุดของการพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยคือการบูรณะวัดพระธาตุดอยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นวัดที่มีความสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม การบูรณะวัดนี้ไม่เพียงแต่เป็นการซ่อมแซมอาคารที่ทรุดโทรม แต่ยังรวมถึงการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพในปี พ.ศ. 2477 เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้แสวงบุญที่ต้องการเดินทางมาสักการะพระธาตุ การก่อสร้างถนนนี้เป็นงานที่ท้าทายและต้องใช้ความพยายามอย่างมาก แต่ด้วยความศรัทธาและความสามัคคีของชุมชน ภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยงานบูรณะจึงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อีกหนึ่งตัวอย่างคือการบูรณะวัดพระธาตุหริภุญชัย จังหวัดลำพูน วัดแห่งนี้เป็นศูนย์กลางของศาสนาพุทธในจังหวัดลำพูน

จากตัวอย่างทั้ง 2 วัด จะเห็นได้ว่า ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ดำเนินการบูรณะวัดให้กลับมามีความสวยงามและสมบูรณ์ การบูรณะนี้ไม่เพียงแต่รักษาความสำคัญทางศาสนา แต่ยังส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของชุมชนแนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพระครูบาศรีวิชัย สิริวิชัย สอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ท่านมองว่าพืชและสัตว์มีคุณค่าเทียบเท่ากับมนุษย์ ธรรมชาติมีคุณค่าในตัวของมันเอง และเมื่อใดที่มนุษย์ขาดจริยธรรมต่อธรรมชาติ มนุษย์จะทำลายสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติอาจตอบโต้ได้ด้วยการทำลายมนุษย์กลับจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จริยธรรมจะต้องสอนให้มนุษย์ตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งต่อชีวิตมนุษย์และธรรมชาติ พระครูบาศรีวิชัยได้นำหลักปฏิจกสมุปปาทหรือที่ปัจจยตา ซึ่งเป็นกฎของความสัมพันธ์อิงอาศัยระหว่างสรรพสิ่งมาใช้ในการพิจารณาความสมดุลในธรรมชาติ เมื่อบุคคลเข้าใจกฎแห่งความสมดุลนี้ ย่อมไม่เบียดเบียนหรือทำลายธรรมชาติ และสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสงบสุข การใช้ชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติจะทำให้มนุษย์เกิดความรักและสำนึกในคุณค่าของธรรมชาติ ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ตลอดเวลาในการดำเนินชีวิต พระครูบาศรีวิชัยได้ยึดถือแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการเป็นมิตรต่อธรรมชาติ ท่านมีประวัติที่แสดงถึงความไม่เคยรู้รุกราน เบียดเบียน หรือทำลายสิ่งมีชีวิต แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมของท่านสะท้อนผ่านการสร้างงานและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน ซึ่งถือเป็นกิจกรรมหลักที่สำคัญที่สุดของท่านงานเหล่านี้ไม่เพียงแต่เพื่อศาสนา แต่ยังเพื่อประโยชน์สาธารณะอีกด้วย

พระครูบาศรีวิชัยมองว่าการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน เช่น พระธาตุเจดีย์วิหาร โบสถ์ หอไตร รวมถึงโครงการสาธารณะ เช่น ถนนและสะพาน เปรียบเสมือนการสร้างทานบารมีอันยิ่งใหญ่ของท่าน การทำทานในรูปแบบนี้เปิดโอกาสให้ผู้คนได้มาสักการบูชาและใช้สอยสิ่งเหล่านี้ ซึ่งถือเป็นการสร้างคุณประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ต่อสังคม ในแง่ของจริยธรรมแนวคิดของพระครูบาศรีวิชัยสะท้อนว่ามนุษย์เป็นผู้เดียวที่มีคุณค่าทางจริยธรรม ขณะที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไม่มีคุณค่าทางจริยธรรมโดยตัวมันเอง เหตุผลที่พระครูบาศรีวิชัยเริ่มดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมตามแนวทางนี้ เพราะท่านคำนึงถึงอนุชนรุ่นหลัง โดยอาศัยหลักการประโยชน์นิยมที่เห็นว่าทุกคนควรมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม และไม่ควรปล่อยให้เป็นที่นาที่ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะผู้ที่มีโอกาสน้อยในสังคม

ผลกระทบของการพัฒนาวัดต่อชุมชนล้านนา

การพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อชุมชนล้านนา วัดที่ได้รับการบูรณะกลายเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และยังส่งเสริมการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่ยั่งยืน รูปแบบนี้ประกอบด้วย 5 หลักการ ได้แก่ 1) ส่งเสริมสติ 2) สะอาด 3) สุขสบาย 4) สงบเย็นใจ และ 5) สัปปายะ

1. ส่งเสริมสติ วัดถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นสถานที่พำนักของนักบวชและเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปัจจุบันวัดยังเป็นแหล่งสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมสติปัญญาแก่ผู้เข้าชม เช่น การจัดทำป้ายคำสอนหรือการสนทนาธรรม เพื่อช่วยให้ผู้มาเยือนย้อนกลับมาพิจารณาตนเองและพัฒนาจิตใจสู่เป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา

2. สะอาดในด้านกายภาพ วัดควรมีความสะอาดและรื่นรมย์ ซึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาจิตใจ ด้านจิตใจ วัดควรเป็นพื้นที่ที่ผู้มาเยือนสามารถลดละกิเลสและเพิ่มพูนบุญกุศลทำให้เกิดความสะอาดทางจิตใจผ่านการปฏิบัติศีลและการเจริญภาวนา

3. สุขสบาย วัดแบบดั้งเดิมจะมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ เช่น รมไม้ สายน้ำ และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่พระพุทธรองค์อนุญาตให้มี โดยเป้าหมายสำคัญคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่รื่นรมย์ทั้งกายและใจ ซึ่งเอื้อต่อการสร้างสมาธิและปัญญา

4. สงบเย็นใจวัดควรเป็นสถานที่ที่นำพาความสงบและเย็นใจ ไม่ใช่เป็นแค่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อหาความบันเทิง แต่เน้นที่ความสงบภายในจากการปฏิบัติธรรม เพื่อให้เกิดความสุขที่ลึกซึ้งและยั่งยืน

5. สัปปายะ การพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาควรคำนึงถึง 4 ข้อหลัก ได้แก่ ความรื่นรมย์ของสถานที่ สภาพแวดล้อมที่สะอาดและเป็นระเบียบ การคมนาคมสะดวกและปลอดภัย และ การมีผู้คนที่เป็นกัลยาณมิตร ที่พร้อมให้คำแนะนำในหลักธรรมและการดำเนินชีวิต (อาภากร ปัญโญและคณะ, 2563)

สรุปได้ว่า การพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยส่งผลกระทบต่อชุมชนล้านนา โดยทำให้วัดที่ได้รับการบูรณะกลายเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งและความสามัคคีในชุมชน รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาที่ยั่งยืน รูปแบบการพัฒนาเน้นหลักการ 5 ส. ได้แก่ 1) ส่งเสริมสติ ซึ่งวัดเป็นสถานที่ที่ช่วยพัฒนาจิตใจผู้มาเยือน 2) สะอาด ทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ 3) สุขสบาย วัดมีบรรยากาศที่เอื้อต่อความสงบและสมาธิ 4) สงบเย็นใจ เป็นสถานที่ที่ช่วยให้เกิดความสุขภายใน และ 5) สัปปายะ คำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึง ความสะอาด และการมีบุคคลที่

ช่วยแนะนำหลักธรรมแก่ผู้มาเยือน (อาภากร ปัญโญและคณะ, 2563)

การพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการใช้ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเสริมสร้างชุมชน การบูรณะวัดไม่เพียงแต่เป็นการรักษาศาสนสถานที่สำคัญ แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชนล้านนา บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในการพัฒนาวัดจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการยกย่องและศึกษาต่อไปเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นในอนาคต

ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนากับบทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนาสะท้อนถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของชาวล้านนาที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี สถาปัตยกรรมล้านนามีความโดดเด่นที่ไม่เพียงแต่ในด้านศิลปะการก่อสร้าง แต่ยังรวมถึงการจัดวางอาคารในบริบทของธรรมชาติและสังคม นอกจากนี้ การก่อสร้างวัดและศาสนสถานยังเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและสังคม ทำให้สถาปัตยกรรมล้านนามีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนล้านนา

สถาปัตยกรรมล้านนาเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้านกับศาสนาพุทธ รูปแบบของวัดและศาสนสถานในล้านนามีลักษณะเฉพาะที่แสดงออกถึงความศรัทธาและความเชื่อในพุทธศาสนา เช่น การสร้างวิหารเจดีย์ที่เป็นศูนย์กลางของวัด การประดิษฐานพระพุทธรูปในวิหาร และการตกแต่งอาคารด้วยลวดลายแกะสลักที่สื่อถึงธรรมชาติและสัตว์ในตำนาน วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง เช่น ไม้และหิน เป็นวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ทำให้สถาปัตยกรรมล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นหนึ่งในบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการรักษาและฟื้นฟูภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนา ท่านได้รับการยกย่องเป็น “ตนบุญ” หรือ “นักบุญ” ของชาวล้านนา โดยท่านได้ริเริ่มโครงการบูรณะวัดและศาสนสถานหลายแห่งในล้านนา ซึ่งวัดเหล่านี้มักเป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนา แต่เนื่องจากการขาดแคลนทรัพยากรและการละเลยจากชุมชน ทำให้วัดเหล่านี้ทรุดโทรมลง

ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้ดำเนินการบูรณะวัดโดยยึดถือแนวคิดของภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนาเป็นหลัก ท่านเน้นการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นและการฟื้นฟูรูปแบบดั้งเดิมของวัด นอกจากนี้ ท่านยังมีวิสัยทัศน์ในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาช่างฝีมือในท้องถิ่น โดยการเชิญช่างฝีมือในพื้นที่มาร่วมมือในกระบวนการบูรณะ ซึ่งเป็นการส่งเสริมและรักษาความ

รู้ด้านศิลปะการก่อสร้างแบบล้านนาให้คงอยู่

การสร้างสรรคทางสถาปัตยกรรมภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัย

ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่เพียงแต่บูรณะวัดที่ทรุดโทรม แต่ยังได้ริเริ่มโครงการสร้างวัดและศาสนสถานใหม่ตามแนวคิดของสถาปัตยกรรมล้านนา ตัวอย่างเช่น การก่อสร้างวัดพระธาตุดอยสุเทพซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการสำคัญที่ท่านมีบทบาทหลัก การสร้างวัดนี้ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างศาสนสถานเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างสัญลักษณ์ของพุทธศาสนาในล้านนาและสร้างความภูมิใจให้กับชุมชนล้านนา

การสร้างวัดพระธาตุดอยสุเทพเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการใช้ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนาในการสร้างสรรค์ศาสนสถานที่มีความสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรม ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รวบรวมชาวบ้านและช่างฝีมือในพื้นที่มาร่วมมือกันในการก่อสร้างวัดนี้ โดยใช้วัสดุธรรมชาติที่หาได้ในพื้นที่ และรักษารูปแบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมล้านนา การสร้างวัดนี้ยังเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างศาสนากับชุมชน และเป็นการส่งต่อความรู้และทักษะด้านการก่อสร้างให้กับคนรุ่นหลัง

ผลกระทบของการบูรณะและพัฒนาสถาปัตยกรรมล้านนาภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัย

การบูรณะและพัฒนาสถาปัตยกรรมล้านนาภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยมีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อชุมชนล้านนา ไม่เพียงแต่ในด้านศิลปะและวัฒนธรรม แต่ยังรวมถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับศาสนา วัดที่ได้รับการบูรณะและพัฒนาโดยครูบาเจ้าศรีวิชัยกลายเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและสังคมในชุมชน ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการบูรณะวัดได้รับการเสริมสร้างความภูมิใจในวัฒนธรรมและศาสนาของตนเอง และเกิดความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันในชุมชน

นอกจากนี้ การบูรณะวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของล้านนาไว้ให้คงอยู่สำหรับคนรุ่นหลัง วัดเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาด้านสถาปัตยกรรมล้านนา การฟื้นฟูวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ยังช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของล้านนาในบริบทของสังคมไทย

องค์ความรู้จากการศึกษา

1. บทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยในด้านการพัฒนาวัด

ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาวัดวาอารามในภาคเหนือของประเทศไทย โดยท่านไม่เพียงแต่ซ่อมแซมศาสนสถานที่ถูกทิ้งร้าง แต่ยังส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบูรณะวัด การพัฒนาวัดตามแนวคิดของท่านได้เน้นการใช้ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนาและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างศาสนากับชุมชน ส่งผลให้วัดกลายเป็นศูนย์กลางของศาสนาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น

2. ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนา

สถาปัตยกรรมล้านนามีลักษณะเด่นในด้านการใช้วัสดุจากธรรมชาติ การออกแบบที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และการใช้ลวดลายแกะสลักที่สื่อถึงความเชื่อทางพุทธศาสนาและประเพณีล้านนา โดยครูบาเจ้าศรีวิชัยได้นำหลักการเหล่านี้มาใช้ในการบูรณะและก่อสร้างวัดหลายแห่งในล้านนา วัดสำคัญที่ท่านมีส่วนในการพัฒนา เช่น วัดพระธาตุดอยสุเทพ และวัดพระธาตุนครพิงค์

3. หลักการ 5 ส. ในการพัฒนาวัด

การพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยนั้นมีการใช้หลักการ 5 ส. คือ 1) ส่งเสริมสติ 2) สะอาด ทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ 3) สุขสบาย 4) สงบเย็นใจ และ 5) สัมปายะ ซึ่งเน้นความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติธรรมและการเข้าถึงธรรมะ โดยวัดที่พัฒนาภายใต้หลักการนี้กลายเป็นพื้นที่ที่ช่วยให้ผู้มาเยือนสามารถพัฒนาจิตใจและใช้เวลาอย่างสงบ

4. ผลกระทบต่อชุมชนล้านนา

การบูรณะและพัฒนาวัดวาอารามตามแนวทางของครูบาเจ้าศรีวิชัยได้สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนล้านนา วัดกลายเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ยั่งยืน นอกจากนี้ วัดที่ได้รับการบูรณะยังกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

5. การเชื่อมโยงระหว่างศาสนาและสถาปัตยกรรม

ครูบาเจ้าศรีวิชัยไม่เพียงแต่พัฒนาศาสนสถาน แต่ยังส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาช่างฝีมือในท้องถิ่น ผ่านการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการบูรณะวัด โดยการใช้สถาปัตยกรรมล้านนาเป็นเครื่องมือในการรักษาและส่งต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น

สรุป

การศึกษาบทบาทของครูบาเจ้าศรีวิชัยถือเป็นเรื่องสำคัญในการทำความเข้าใจภูมิปัญญาพื้นบ้านและวัฒนธรรมของภาคเหนือ โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาวัดและศาสนสถานตามแนวทางสถาปัตยกรรมล้านนา ครูบาเจ้าศรีวิชัยเป็นพระสงฆ์ที่มีบทบาทโดดเด่น

เด่นในการบูรณะและพัฒนาวัดในล้านนา ท่านได้รับการยกย่องเป็น «ตุนบุญ» ซึ่งแสดงถึงความเคร่งครัดในการปฏิบัติธรรม และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ชาวบ้านเคารพนับถือ

ครูบาเจ้าศรีวิชัยมีแนวทางการพัฒนาวัดที่เน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการบูรณะวัดที่ทรุดโทรมและสร้างสิ่งปลูกสร้างใหม่ตามแนวคิดสถาปัตยกรรมล้านนา ท่านยึดหลักการใช้วัสดุจากธรรมชาติและการทำงานร่วมกับช่างฝีมือในพื้นที่ เพื่อรักษารูปแบบดั้งเดิมของวัดวาอาราม รวมถึงส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการบูรณะวัด ซึ่งไม่เพียงเป็นการสร้างสิ่งปลูกสร้าง แต่ยังเป็นการฟื้นฟูศิลปะและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

การพัฒนาวัดภายใต้การนำของครูบาเจ้าศรีวิชัยส่งผลให้วัดที่ได้รับการบูรณะกลายเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชนล้านนา ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน วัดหลายแห่ง เช่น วัดพระธาตุดอยสุเทพและวัดพระธาตุหริภุญชัย กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความยั่งยืน นอกจากนี้ ผลงานของครูบาเจ้าศรีวิชัยยังสะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างศาสนาและสถาปัตยกรรม ที่สามารถถ่ายทอดความรู้และคุณค่าทางจิตวิญญาณให้กับคนรุ่นหลัง

ในมิติของการส่งเสริมภูมิปัญญาสถาปัตยกรรมล้านนา ครูบาเจ้าศรีวิชัยได้รักษาเอกลักษณ์ของการสร้างวัดที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ได้อย่างดี การใช้วัสดุและสลักและการออกแบบที่เรียบง่ายแต่ทรงพลัง แสดงให้เห็นถึงความสามารถของช่างฝีมือล้านนาที่ได้รับการถ่ายทอดมาเป็นเวลานาน การพัฒนาวัดภายใต้การนำของท่านจึงเป็นมากกว่าการสร้างสิ่งปลูกสร้างทางกายภาพ แต่เป็นการฟื้นฟูภูมิปัญญาและเสริมสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

บรรณานุกรม

- จรัส โฆษณานันท์. (2546). บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนล้านนา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพล โอจรัสพร. (2550). การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านหลักพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเทพ ศรทอง. (2553). การบูรณะวัดตามแนวคิดสถาปัตยกรรมล้านนาโดยครูบาศรีวิชัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ ชัยนาม. (2548). บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมล้านนา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิสิทธิ์ พลจินดา. (2561). ศิลปะและสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในล้านนา: มรดกทางวัฒนธรรม. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.